

DEBATT

«FÆRRE KYR OG MINDRE KJØTTPRODUKSJON ER IKKE DET SAMME SOM FÆRRE ARBEIDSPASSER. Å LEGGE OM ER IKKE DET SAMME SOM Å LEGGE NED.» CCIX:COMMAND VALUE="51"/> TANJA KALCHENKO, lege og leder av HePla

D NORSK JORDBRUK

► Grønnsaker, poteter og erter gir mer næring enn gress og storfekjøtt.

Norge bør satse grønt

D HOVEDINNLEGG

TANJA KALCHENKO

Lege og leder av Helsepersonell for plantebasert kosthold (HePla)

med ubegrensede beiteressurser? Store deler av skog og fjell, noe som kalles utmarksbeite, kan selvsagt brukes om sommeren, under forutsetning at man har forsvarlig tilsyn for dyrene. Mesteparten av Norge er dekket med snø minst halvparten av året. Norge er derfor, ifølge blant annet forskere ved NIBIO, heller et vinterland og fjelland enn et «grasland».

Hvordan produsere mest mulig mat på norske ressurser er et spesielt aktuelt spørsmål nå, når Stortinget snart vil behandle Landbruksmeldingen. Noen påstår at storfekjøtt er en framtidensrettet næring, siden drøvtyggere er de eneste som kan omdanne gress til protein i «graslandet» Norge. Dessverre glemmer mange at for at storfe skal klare seg om vinteren, så må gresset dyrkes, samt at poteter, kålvekster og rotgrønnsaker kan dyrkes istedenfor, nesten over hele Norge. Disse kan spises av mennesker direkte, og gir mye mer mat og næring inkludert protein per dyrket jordareal enn gressfôret storfekjøtt.

DET AT OMLEGGING fra gressfôret storfekjøtt til plantekost gir både mer mat, mindre klimagassutslipp og bedre folkehelse viser den ferske rapporten «Klimatiltak i norsk jordbruk og matsektor. Kostnadsanalyse av fem tiltak», bestilt av Miljødirektoratet og utført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), som er Norges største institusjon for landbruksforskning.

Er Norge virkelig et «grasland»

I MOTSETNING TIL elg, hjort og rein har kuer vanskelig for å overleve i naturen på vinteren. Hva skal kuene spise fra oktober til mai? Her er det to muligheter: Enten kraftfôr, altså korn og belgvekster, eller grovfôr, altså tørket eller syrnnet/fermentert gress. Uansett hva dyrene spiser om vinteren, kommer dette fra dyrkbar jord.

Finnes det mye dyrkbar jord i Norge der man ikke kan dyrke kålvekster, bete, gulrøtter, poteter eller andre grønnsaker, samt matkorn? Denne kan selvsagt brukes til å dyrke gress og fôrkorn til husdyrene. Det neste spørsmålet er da om det er kjøttfe som er mest effektive på å «omdanne» gress og korn til menneskemat.

MAN KAN OGSÅ dyrke mye mer bønner og erter i Norge. Disse er spesielt rike på protein og annen næring og kan i hvert fall delvis erstatte kjøtt i kosten. Rapporten «Økt matproduksjon på norske arealer» fra Agrianalyse 2014, viser at det kan dyrkes 40 ganger mer erter og bønner sør for Oslo enn det gjøres i dag. Quinoa er en annen tilpasningsdyktig og næringsrik vekst som har potensial i Norge, og dyrkes

MER PLANTEKOST? Storfehold er per i dag en viktig næring i distriktene, men er langt fra den mest helsevennlige, miljøvennlige eller bærekraftige næringen, skriver innleggsforfatteren.

FOTO: VIDAR RUUD / NTB SCANPIX

allerede blant annet i Ringsaker kommune.

PROTEIN FINNES i alle planter, og ikke bare i kjøtt, melk, egg, fisk eller «proteinvekster» som erter og bønner.

Havre inneholder for eksempel 13 prosent protein, mens erter, bønner og kjøtt inneholder cirka 22 prosent. Storfekjøtt er altså ikke den eneste proteinkilden i Norge.

Å spise mindre kjøtt og mer grønnsaker er kostendringene som kan forebygge diabetes, fed-

me, hjerte- og karsykdommer og noen typer kreft, og vil dermed både gi store helsegevinster og innsparinger i helsebudsjettet. Dette viser også Helsedirektoratets rapport «Samfunnsgevinster av å følge Helsedirektoratets kostråd».

DISTRIKTSNÆRINGER er ikke fritatt ansvaret. Storfehold er per i dag en viktig næring i distriktene, men er langt fra den mest helsevennlige, miljøvennlige eller bærekraftige næringen. Når det forventes at alle de andre

næringene, og ikke minst forbrukere, tilpasser seg tidens krav om en mer bærekraftig produksjon, forbruk og reduserte klimautslipp, burde storfenæringen da være et unntak? Færre kyr og mindre kjøttproduksjon er ikke det samme som færre arbeidsplasser. Å legge om er ikke det samme som å legge ned. Å legge om til å produsere mer plantekost er mulig i mange distrikter. Det er et stort potensial for utvikling av grønnsakprodukter, og det er nettopp det Norge bør satse på.

D ARBEIDSMARKEDSPOLITIKK

SKAL VÆRE ET STATLIG ANSVAR

► Ap foreslår å overføre ansvaret for unge med nedsatt arbeidsevne til kommunene. Det er en dårlig idé.

D UNDERINNLEGG

KIRSTI BERGSTØ

Arbeids- og sosialpolitisk talsperson i SV

Det finnes en fortelling om at folk som får velferdsytelser egentlig er friske, men det finnes ingen Nav-knapp folk kan trykke på for å få penger. Det å hindre at vi havner på bar bakke når vi blir syke, er et samfunnsansvar vi har valgt å løse i fellesskap. Det å bli alvorlig syk eller miste jobben er noe som skjer mange av oss i løpet av livet. Heller enn å rasere ordningene vi har, må vi gjøre Nav bedre.

Det gjøres ikke ved å svekke sikkerheten til unge mennesker.

Folk som mottar Arbeidsavklaringspenger (AAP) gjør det fordi de har redusert arbeidsevne. Inngangsporten er at arbeidsevnen er redusert med 50 prosent eller mer. Med dette forslaget vil man både svekke unge mennesker som reelt sett har nedsatt arbeidsevne, og man gjør denne gruppa mer sårbar ved å overføre arbeidsmarkeds-tiltak fra stat til kommune.

DET ER IMIDLERTID flere utfordringer med AAP-ordninga. En av dem er at mange som mottar AAP får for dårlig oppfølging. Tett individuell oppfølging er effektivt, både for å avklare helsesituasjon og for å prøve seg i jobb. Det har også blitt kritisert at man må sykkelgjøres for å få hjelp fra Nav. Heller enn å svekke ordninger for syke, må ordninger for de som ikke har helserelaterede problemer styrkes. SV vil ha en ung-

domsgaranti som gir rett til arbeid, aktivitet eller kompetanseheving i løpet av tre måneder for alle under 25 år. Arbeid og meningsfull aktivitet er viktig i den enkeltes liv og avgjørende for samfunnet. Med Ap's forslag halveres AAP-ordninga (for folk født etter 1990). Etter to år skal disse ut i jobb, garantert av kommunene. Om ikke det lokale Nav-kontoret har skaffet dem en jobb, skal kommunen være pliktig til å ansette personen i en stilling som tilsvarende vedkommendes kompetanse. Dette får støtte på lederplass i Dagbladet, men det stilles ikke spørsmål om det er Ap's forslag tilfører kommunene mer midler. SV ønsker svært gjerne flere ansatte i barnehager og eldreomsorgen, men da må kompetanse være et grunnlag for ansettelser og kommunene må ha de nødvendige pengene til å kunne gjøre det.

Det er spesielt å si at folk automatisk skal bli ansatt i en kommune uten å vite noe om verken

deres kompetanse eller helsesituasjon og den enkelte kommunes behov. Hvordan deres situasjon i arbeidslivet skal bli ivarettatt er høyst usikkert. Men det åpner også for andre spørsmål: Om disse personene har nedsatt arbeidsevne, skal de da ansettes som ordinære arbeidstakere?

DET ER LETT Å VÆRE enig i at folk bør få jobb fortest mulig, der det er mulig. Det er ingen ting i dagens system som forhindrer det. At arbeidsmarkeds-tiltakene er statlige er et viktig prinsipp, for å sikre likebehandling og skåne folk fra nedskjæringer i kommunene. Folk skal ikke være prisgitt å bo på et sted med god kommuneøkonomi for å få hjelp til å komme seg i jobb.

Nav må få ressurser til bedre oppfølging av folk og innsatsen for å få ungdom i arbeid og aktivitet må styrkes. Det kan gjøres uten å angripe velferdsordninger for unge mennesker som sliter med sykdom.